

SÁNG KIẾN MINH BẠCH CỦA PHILIPPINES VÀ CUỘC CHIẾN THÔNG TIN Ở BIỂN ĐÔNG

NGUYỄN ĐẶNG LAN ANH*

Tóm tắt: Kể từ đầu năm 2023, Philippines đã đẩy mạnh việc áp dụng cách tiếp cận minh bạch, hay còn gọi là Sáng kiến minh bạch (Transparency Initiative), thông qua việc công khai các hành vi gây hấn của Trung Quốc trên Biển Đông. Đây được xem như một trong những biện pháp nhằm đối phó với chiến thuật cường ép vùng xám của Bắc Kinh. Bài viết đặt Sáng kiến minh bạch của Philippines trong khuôn khổ chiến lược “nêu tên và bêu xấu” (naming and shaming), một công cụ phổ biến trong chính trị và quan hệ quốc tế, để từ đó phân tích các đặc điểm nổi bật, đồng thời đánh giá hiệu quả cũng như những hạn chế của sáng kiến này. Bài viết lập luận rằng, cách tiếp cận minh bạch hóa này hiện đang đối mặt với thách thức lớn từ khả năng thích ứng linh hoạt và việc triển khai các chiến dịch thông tin của Trung Quốc.

Từ khóa: Sáng kiến minh bạch, “nêu tên và bêu xấu”, Philippines, Trung Quốc, Biển Đông.

Lĩnh vực nghiên cứu: Quan hệ quốc tế

Abstract: Since early 2023, the Philippines has intensified its adoption of a transparency approach—referred to as the Transparency Initiative—by exposing China's coercive grey-zone tactics in the South China Sea. This article analyzes the Philippines' Transparency Initiative within the broader framework of the 'naming and shaming' strategy, highlights key characteristics, assesses its effectiveness, and identifies its limitations. The article further argues that this approach has been increasingly challenged by China's adaptation and the deployment of information operations.

Keywords: Transparency Initiative, 'Naming and Shaming', Philippines, China, South China Sea.

(Ngày nhận bài: 31/7/2025; ngày gửi phản biện: 9/8/2025; ngày duyệt bài: 30/8/2025)

Mở đầu

Nhằm đối phó với chiến thuật cường ép vùng xám (grey-zone coercion) của Trung Quốc ở Biển Đông, kể từ đầu năm 2023, Philippines đã đẩy mạnh việc triển khai cách tiếp cận minh bạch hóa, hay còn gọi là Sáng kiến minh bạch (Transparency Initiative). Theo đó Philippines đã công bố công khai hàng loạt vụ việc và hành vi của Trung Quốc trên Biển Đông với các hình thức đa dạng, thông tin cập nhật nhanh chóng. Cách tiếp cận này đã thu hút sự chú ý đáng kể của các chuyên gia và giới quan sát trong khu vực. Trong khi một số quan chức và học giả đánh giá cao Sáng kiến minh bạch như một nỗ lực cần thiết nhằm nâng cao nhận thức và huy động dư luận, thì cũng có những ý kiến hoài nghi về mức độ hiệu quả thực tiễn của sáng kiến này. Bài viết

* TS., Viện Nghiên cứu Trung Quốc
Email: nguyendanglananh@gmail.com

đặt Sáng kiến minh bạch của Philippines trong khuôn khổ chiến lược “nêu tên và bêu xấu” (naming and shaming), qua đó phân tích những đặc điểm nổi bật, đánh giá hiệu quả, hạn chế và thách thức của cách tiếp cận này.

Bài viết gồm 4 phần: phần 1 khái quát về Sáng kiến minh bạch và chiến lược “nêu tên và bêu xấu”; phần 2 phân tích các đặc điểm, hiệu quả và hạn chế của Sáng kiến minh bạch; phần 3 nêu lên những phản ứng và chiến dịch thông tin của Trung Quốc nhằm đối phó với Sáng kiến minh bạch của Philippines; và phần 4 chỉ ra một số hàm ý đối với chiến lược “nêu tên và bêu xấu” và chiến tranh thông tin trong thời gian tới ở Biển Đông.

1. Khái quát về Sáng kiến minh bạch của Philippines ở Biển Đông

Trong nhiều năm qua, Trung Quốc đã triển khai chiến thuật “vùng xám” dưới nhiều hình thức khác nhau để khẳng định yêu sách chủ quyền, củng cố sự hiện diện và kiểm soát ở Biển Đông. Đặc biệt kể từ năm 2023, số vụ việc trong đó Trung Quốc sử dụng chiến thuật này trên vùng biển mà Philippines tuyên bố thuộc vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) đã gia tăng đáng kể.

Ngày 6/2/2023, khi tàu *BRP Malapascua* của Philippines đang hỗ trợ hoạt động tiếp tế cho các binh lính của nước này đóng tại bãi Cỏ Mây (Second Thomas Shoal) - một bãi đá ngầm thuộc quần đảo Trường Sa, một tàu hải cảnh Trung Quốc đã chiếu tia laser “cấp độ quân sự” vào tàu khiến một thành viên thủy thủ đoàn bị mất thị lực tạm thời và làm gián đoạn nhiệm vụ tiếp tế¹. Lực lượng Tuần duyên Philippines sau đó đã công bố sự kiện đồng thời công khai các hình ảnh và video. Kể từ sự kiện này, Philippines đã tăng cường áp dụng cách tiếp cận minh bạch hóa như một cách đối phó với chiến thuật vùng xám của Trung Quốc ở Biển Đông. Manila còn tích hợp sáng kiến minh bạch vào “Khái niệm phòng thủ quần đảo toàn diện” (Comprehensive Archipelagic Defense Concept) được công bố vào tháng 1/2024². Cách tiếp cận này thu hút sự quan tâm đặc biệt của các chuyên gia và được gọi bằng nhiều tên khác nhau như “minh bạch có chừng mực” (measured transparency), “minh bạch quyết đoán” (assertive transparency), “minh bạch chiến lược” (strategic transparency), hay gọi chung là Sáng kiến minh bạch (Transparency Initiative).³

¹ Rebecca Ratcliffe, “Chinese ship accused of using ‘military-grade laser’ against Philippine vessel”, *The Guardian*, ngày 13/2/2023, <https://www.theguardian.com/world/2023/feb/13/chinese-ship-military-grade-laser-philippine-vessel>, truy cập ngày 17/7/2025.

² Kurtis H. Simpson, Raphael Racicot và Jacob Benjamin, “Below-the-Threshold Deterrence, Philippine Style”, *War on the rocks*, ngày 6/3/2025, https://warontherocks.com/2025/03/below-the-threshold-deterrence-philippine-style-2/?utm_source=chatgpt.com, truy cập ngày 17/7/2025.

³ Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay, “Something Old, Something New: The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea”, *Fulcrum*, ngày 6/5/2024, <https://fulcrum.sg/something-old-something-new-the-philippines-transparency-initiative-in-the-south-china-sea/>, truy cập ngày 17/7/2024.

Cách tiếp cận minh bạch hóa này thực chất đã được định hình và thúc đẩy từ thời cựu Tổng thống Benigno Aquino III (2010-2016) khi Philippines đệ đơn kiện Trung Quốc lên Tòa Trọng tài năm 2013. Đây được xem như một phần trong nỗ lực nhằm đưa các hành vi và yêu sách không tuân thủ luật pháp quốc tế của Trung Quốc ở Biển Đông ra trước một cơ quan tài phán và cộng đồng quốc tế⁴. Manila cũng đã từng công khai và tổ chức họp báo về vụ việc Trung Quốc ngăn chặn việc tiếp tế đến bãi Cỏ Mây vào tháng 3/2014⁵.

Về bản chất, cách tiếp cận minh bạch hóa là một hình thức thuộc chiến lược “nêu tên và bêu xấu” (naming and shaming) - một công cụ được sử dụng phổ biến trong chính trị và quan hệ quốc tế. Chiến lược “nêu tên và bêu xấu” được sử dụng để buộc một chủ thể quốc tế được xem là đã đi chệch khỏi các chuẩn mực được chấp nhận và có những hành động mâu thuẫn với các giá trị hoặc cam kết đã công khai tuyên bố phải thay đổi trong hành vi của mình⁶. Nói cách khác, “nêu tên và bêu xấu” được các quốc gia sử dụng trong ngoại giao quốc tế để “vạch trần” hành vi bị xem là không thể chấp nhận và không tuân thủ các chuẩn mực quốc tế hoặc các cam kết với một quốc gia khác⁷.

Việc nêu đích danh và lên án công khai nhằm thu hút sự chú ý, gây thiệt hại về mặt vật chất hoặc biểu tượng, uy tín, từ đó tạo áp lực buộc các quốc gia bị lên án phải tuân thủ các chuẩn mực và có hành vi thích hợp. Chiến lược này dựa vào việc công bố, công khai những hành vi bị cho là “đáng phải lên án”, với mục đích khiến đối tượng lo ngại về việc đánh mất uy tín trong cộng đồng quốc tế hoặc trong nước. Sự đe dọa đối với uy tín và hình ảnh quốc tế đó sẽ buộc đối tượng phải điều chỉnh hành vi và các chính sách liên quan⁸.

Trên thực tế, hiệu quả của việc sử dụng công cụ “nêu tên và bêu xấu” phụ thuộc vào rất nhiều yếu tố khác nhau. Theo Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy, hiệu quả phụ thuộc vào khung lập luận nhằm gây áp lực lên đối tượng mục tiêu và khả năng thuyết phục công chúng trong nước cũng như cộng đồng quốc tế⁹. Trong khi đó,

⁴ Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay, “Something Old, Something New: The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea”; Florence P. Gamboa, “Truth in troubled waters: The Philippines’ transparency initiative and ASEAN’s dilemma”, *Pacforum*, ngày 11/6/2025, <https://pacforum.org/wp-content/uploads/2025/06/YLBlog131.2025.6.11.pdf>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁵ Florence P. Gamboa, “Truth in troubled waters: The Philippines’ transparency initiative and ASEAN’s dilemma”, t.đđ.

⁶ Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy, “Naming and Shaming China: America’s Strategy of Rhetorical Coercion in the South China Sea”, *Contemporary Southeast Asia*, 42(3) (2020): 318.

⁷ Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy, 321.

⁸ Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy, 321

⁹ Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy, 321.

các học giả cho rằng công cụ này tỏ ra có hiệu quả trong những vấn đề được cộng đồng quốc tế coi là quan trọng, hay phụ thuộc vào bản chất và uy tín của các chủ thể thực hiện việc nêu tên và lên án¹⁰. Trên thực tế, chiến lược “nêu tên và bêu xấu” có thể không hiệu quả đối với các quốc gia có năng lực kiểm soát thông tin, không lệ thuộc vào dư luận quốc tế. Trong một số trường hợp, việc bị “nêu tên và bêu xấu” thậm chí còn khiến cho quốc gia bị nêu tên tăng cường các hành động bị lên án của họ.

2. Đặc điểm, hiệu quả và hạn chế của Sáng kiến minh bạch

Sáng kiến minh bạch của Philippines dưới thời Tổng thống Ferdinand Marcos Jr. có nhiều điểm khác biệt đáng chú ý.

Thứ nhất, Manila đã chuyển sang cách tiếp cận mà Raymond Powell, Giám đốc Dự án SeaLight thuộc Trung tâm Đổi mới An ninh Quốc gia Gordian Knot, Đại học Stanford, đánh giá là “có hệ thống” và triển khai thành “một chiến dịch thông tin chủ động và có độ tập trung cao”¹¹. Philippines cử tàu và máy bay chủ động phát hiện, truy tìm các nhóm tàu hải cảnh và dân quân biển có vũ trang của Trung Quốc, thu thập và công khai mức độ, hành vi cưỡng ép của các tàu này trước công chúng Philippines và cộng đồng quốc tế¹².

Thứ hai, về các cơ quan và tổ chức tham gia, trước hết Manila trao quyền cho Lực lượng Tuần duyên (PCG) đóng vai trò tiên phong trong việc phát hiện, thu thập và công bố thông tin, cùng với đó có sự tham gia của cơ quan dân sự khác là Cục Nghề cá và Nguồn lợi thủy sản (BFAR). Nhóm Công tác Thông tin thuộc Lực lượng Đặc nhiệm Quốc gia (NTF-WPS) thực hiện việc kiểm duyệt và phê duyệt thông tin một cách kỹ lưỡng trước khi công bố ra công chúng¹³.

Bên cạnh các cơ quan chính phủ, trong nỗ lực minh bạch hóa, Manila đã tăng cường sự tham gia của truyền thông, sử dụng hệ thống truyền thông một cách có hệ thống và triển khai nhất quán¹⁴. Chính phủ thực hiện chính sách đưa phóng viên báo

¹⁰ Yuan Zhoua, Ghashia Kiyani và Charles Crabtree, “New evidence that naming and shaming influences state human rights practices”, *Journal of Human Rights*, 22(4) (2023): 453.

¹¹ Raymond Powell và Benjamin Goirigolzarri, “Game changer: The Philippines' assertive transparency campaign”, *Stratbase ADRI*, 2023, <https://adrinstitute.org/wp-content/uploads/2024/01/stratbase-adr-institute-2023-special-study-game-changer-the-philippines-assertive-transparency-campaign-against-china-how-the-philippines-rewrote-the-counter-gray-zone-playbook.pdf>, truy cập ngày 17/7/2025, tr.14.

¹² Raymond Powell, Benjamin Goirigolzarri, “Game changer: The Philippines' assertive transparency campaign”, 14; Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China's Aggressive Actions in the South China Sea”, *The Diplomat*, ngày 19/4/2023, <https://thediplomat.com/2023/04/why-the-philippines-is-exposing-chinas-aggressive-actions-in-the-south-china-sea/>, truy cập ngày 17/4/2025.

¹³ Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China's Aggressive Actions in the South China Sea”.

¹⁴ Kurtis H. Simpson, Raphael Racicot và Jacob Benjamin, “Below-the-Threshold Deterrence, Philippine Style”, tldd.

chí trong nước và quốc tế trực tiếp tham gia, tháp tùng các chuyến tuần tra và các nhiệm vụ trên biển¹⁵, qua đó tăng tính minh bạch, độ tin cậy cho các thông tin được công bố, đồng thời mở rộng tầm ảnh hưởng của chiến dịch minh bạch hóa¹⁶. Mặt khác, Manila cũng tổ chức các cuộc họp báo định kỳ để công khai công bố thông tin¹⁷.

Thứ ba, Philippines công bố một lượng thông tin chưa từng có về các hành động của Trung Quốc. Trước đây, các vấn đề liên quan đến Trung Quốc chỉ được công bố khi đặc biệt nghiêm trọng¹⁸. Tuy nhiên, với Sáng kiến minh bạch, Philippines đã công khai một loạt hành động mang tính “đe dọa, khiêu khích” nằm trong chiến thuật “vùng xám” của Trung Quốc ở Biển Đông, bao gồm sự hiện diện của tàu hải quân trong khu vực lãnh hải đảo Thị Tứ, tập trung tàu với số lượng lớn quanh các thực thể tranh chấp, cản trở việc đánh bắt hợp pháp của ngư dân Philippines, các hoạt động huỷ diệt hệ sinh thái biển, cho đến việc bắn vòi rồng, chiếu tia laser quân sự, đâm va trực tiếp và chặn đầu các tàu của Philippines¹⁹.

Không chỉ giới ở khu vực quanh bãi Cỏ Mây, Philippines còn công khai hành động của Trung Quốc ở các vùng biển khác ở Biển Đông như khu vực quanh bãi Scaborough, hay bãi Ba Đầu (Whitsun Reef) và bãi Sa Bin (Sabina Shoal)²⁰.

So với các trường hợp công khai trước đây, hình thức công khai đa dạng hơn, bao gồm hình ảnh - công cụ chính, mà Raymond Powell cho là đã được sử dụng “một cách có chủ đích, nhất quán và thường xuyên theo thời gian”²¹, phát tán và phổ biến các tư liệu gốc (raw footage) như video, ghi âm và ghi hình²². Trong một số trường hợp, Philippines công bố hình ảnh và video về các vụ việc quấy nhiễu của tàu Trung Quốc gần như theo thời gian thực²³ và cung cấp dữ liệu từ Hệ thống nhận dạng tự động (AIS) khi có thể.

Việc minh bạch hóa và công khai các chiến thuật vùng xám của Trung Quốc đã mang lại cho Philippines một số ưu thế nhất định trong cuộc chiến dư luận. Một mặt,

¹⁵ Raymond Powell, Benjamin Goirigolzarri, “Game changer: The Philippines' assertive transparency campaign”, 14.

¹⁶ Raymond Powell, Benjamin Goirigolzarri, 14.

¹⁷ Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay, “Something Old, Something New: The Philippines' Transparency Initiative in the South China Sea”, t.lđđ.

¹⁸ Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China's Aggressive Actions in the South China Sea”, t.lđđ.

¹⁹ AP, “Philippines condemns Chinese coast guard's use of water cannon on research vessel”, *The Times of India*, ngày 22/5/2025, <https://timesofindia.indiatimes.com/world/rest-of-world/philippines-condemns-chinese-coast-guards-use-of-water-cannon-on-research-vessel/articleshow/121340574.cms>, truy cập ngày 17/7/2025.

²⁰ AP, “Philippines condemns Chinese coast guard's use of water cannon on research vessel”, t.lđđ.

²¹ Ray Powell, Benjamin Goirigolzarri, “Assertive Transparency: The Philippines' Counter Gray Zone Innovation”, *Sealight*, ngày 8/10/2023, <https://www.sealight.live/posts/assertive-transparency-the-philippines-counter-gray-zone-innovation>, truy cập ngày 17/4/2024.

²² Kurtis H. Simpson, Raphael Racicot và Jacob Benjamin, “Below-the-Threshold Deterrence, Philippine Style”, t.lđđ.

²³ Kurtis H. Simpson, Raphael Racicot và Jacob Benjamin, “Below-the-Threshold Deterrence, Philippine Style”, t.lđđ.

bản thân Sáng kiến minh bạch với sự tham gia ngày càng lớn của truyền thông là nhằm nâng cao nhận thức của công chúng và huy động sự ủng hộ đối với lập trường và chính sách của chính phủ²⁴. Việc Manila công khai các hành vi quấy rối của lực lượng hải cảnh Trung Quốc đối với Philippines đã làm dấy lên làn sóng nhận thức mới trong xã hội và thúc đẩy mạnh mẽ sự ủng hộ dành cho Lực lượng Tuần duyên và quân đội Philippines trong các nỗ lực tuần tra và bảo vệ vùng biển²⁵. Theo kết quả khảo sát do tổ chức OCTA Research công bố tháng 6/2024, 76% trong số 1.200 người Philippines được hỏi cho rằng Trung Quốc là “mối đe dọa lớn nhất” đối với Philippines và 61% đồng ý với cách ứng phó của chính quyền Tổng thống Marcos²⁶. Ngoài ra, 73% số người được hỏi ủng hộ việc “tiếp tục khẳng định hơn nữa quyền chủ quyền lãnh thổ của Philippines thông qua các biện pháp quân sự, như mở rộng tuần tra hải quân và tăng cường hiện diện binh sĩ tại biển Tây Philippines”. Bên cạnh đó, những thông tin thực tế, được minh họa bằng hình ảnh và video, đã trở thành công cụ hiệu quả trong việc định hình lại dư luận và bác bỏ các thông tin sai lệch²⁷.

Mặt khác, việc công khai thông tin nói riêng và chiến lược “nêu tên và bêu xấu” nói chung đã gia tăng sự quan tâm của cộng đồng quốc tế và mang lại cho Philippines sự ủng hộ ngoại giao mạnh mẽ từ các cường quốc như Mỹ, Nhật Bản, Australia, cùng các nước châu Âu khác²⁸. Hai năm gần đây, G7 đã thể hiện lập trường đặc biệt cứng rắn trong các tuyên bố của nhóm này: “Chúng tôi tiếp tục phản đối việc Trung Quốc sử dụng lực lượng hải cảnh và dân quân biển một cách nguy hiểm ở Biển Đông [...]. Chúng tôi bày tỏ quan ngại sâu sắc về việc ngày càng gia tăng các hành vi cơ động nguy hiểm và sử dụng vòi rồng đối với tàu thuyền của Philippines [...]. Chúng tôi tái khẳng định rằng không có cơ sở pháp lý nào cho các yêu sách hàng hải rộng khắp của Trung Quốc ở Biển Đông, và chúng tôi phản đối việc Trung Quốc quân sự hóa, cưỡng ép và đe dọa trong khu vực”²⁹.

²⁴ Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China’s Aggressive Actions in the South China Sea”, t.lđđ.

²⁵ Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China’s Aggressive Actions in the South China Sea”, t.lđđ.

²⁶ Sebastian Strangio, “76% of Filipinos View China as Country’s ‘Greatest Threat’: Survey”, *The Diplomat*, ngày 7/6/2024, <https://thediplomat.com/2024/06/76-of-filipinos-view-china-as-countrys-greatest-threat-survey/>, truy cập ngày 17/4/2025.

²⁷ Jay Tristan Tarriela, “Why the Philippines Is Exposing China’s Aggressive Actions in the South China Sea”, t.lđđ.

²⁸ Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay, “Something Old, Something New: The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea”, t.lđđ.

²⁹ Ray Powell, “Transparency has not “failed” the Philippines”, *Sealight*, ngày 15/7/2024, <https://www.sealight.live/posts/no-transparency-has-not-failed-the-philippines>, truy cập ngày 17/4/2025; Joyce Ann L. Rocamora, “G7 leaders oppose China’s ‘dangerous use of coast guard’ in SCS”, Philippine News Agency, ngày 15/6/2024, <https://www.pna.gov.ph/articles/1227003>, truy cập ngày 17/4/2025.

Ngoài ra, việc nêu tên và lên án Bắc Kinh trước dư luận quốc tế đã tỏ ra hiệu quả trong việc thuyết phục các nước như Australia và Nhật Bản tăng cường hợp tác với Philippines để đối phó với vấn đề này³⁰. Sự ủng hộ quan trọng mà Philippines có được, như Raymond Powell nhận định, đó là những cam kết cụ thể của các nước cho việc tăng cường năng lực quốc phòng của Philippines³¹. Nhật Bản cam kết cung cấp 5 tàu tuần duyên cỡ lớn, một hệ thống radar giám sát ven biển, và hoàn tất ký kết Thỏa thuận Tiếp cận quân sự tương hỗ (RAA) nhằm tăng cường khả năng huấn luyện và phối hợp quân sự giữa hai nước³². Canada đã cung cấp năng lực phát hiện tàu “tắt đèn” (dark vessel) để nâng cao nhận thức các tình huống trên biển của Philippines, trong khi Mỹ và các đối tác khác cũng đang ngày càng mở rộng về quy mô và tần suất các cuộc tuần tra chung với Philippines trên Biển Đông³³.

Tuy nhiên, sáng kiến này không mang lại hiệu quả trong việc làm giảm các hành động cưỡng ép của Trung Quốc đối với Philippines. Các vụ việc chặn tàu tiếp tế vẫn tiếp diễn trong khi số lượng tàu Trung Quốc hoạt động quanh bãi Cỏ Mây thậm chí còn gia tăng kể từ tháng 2/2023. Mức độ nghiêm trọng của các vụ việc cũng tăng lên với các hành vi đối đầu và va chạm ngày càng quyết liệt³⁴. Ngoài ra, phạm vi căng thẳng không còn giới hạn ở vùng nước quanh bãi Cỏ Mây mà đã mở rộng sang vùng trời trên bãi cạn Scarborough, cũng như khu vực quanh bãi Sa Bin và đá Hoài Ân.

Như trên đã trình bày ở trên, sự thiếu hiệu quả của Sáng kiến minh bạch thực tế là vì bản chất chiến lược “nêu tên và bêu xấu” dựa trên giả định rằng sự tổn hại về uy tín và hình ảnh sẽ tạo ra áp lực buộc một quốc gia kiềm chế hoặc thay đổi hành vi bị lên án. Tuy nhiên, đối với Trung Quốc trong vấn đề Biển Đông, có nhận định cho rằng Trung Quốc sẵn sàng chấp nhận tổn hại về uy tín trong ngắn hạn để củng cố các yêu sách chủ quyền và lợi ích trên biển có ý nghĩa chiến lược lâu dài hơn³⁵. Trung Quốc đã cho thấy sự sẵn sàng này, từ việc đối mặt với phán quyết của Tòa Trọng tài năm 2016 cho đến trước những tuyên bố lên án của cộng đồng quốc tế³⁶. Do vậy, việc chỉ dựa vào công khai các hành động và sự gia tăng quan ngại của cộng đồng quốc tế là

³⁰ Derek Grossman, “The Philippines' and Vietnam's South China Sea Strategies Have Failed”, *RAND*, ngày 15/7/2024, <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/07/philippines-and-vietnams-south-china-sea-strategies.html>, truy cập ngày 17/7/2025.

³¹ Ray Powell, “Transparency has not “failed” the Philippines”, t.đ.d.

³² Ray Powell, “Transparency has not “failed” the Philippines”, t.đ.d.

³³ Ray Powell, “Transparency has not “failed” the Philippines”, t.đ.d.

³⁴ Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay, “Something Old, Something New: The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea”, t.đ.d.

³⁵ Huynh Tam Sang, “The Philippines’ Transparency Over the South China Sea: Quo Vadis?”, *The Diplomat*, ngày 24/2/2024, <https://thediplomat.com/2024/02/the-philippines-transparency-over-the-south>, truy cập ngày 17/5/2025.

³⁶ Philip Alegre, “Manila's transparency initiative: A Strategy for deterrence”, *Pacforum*, ngày 10/6/2025, <https://pacforum.org/wp-content/uploads/2025/06/YLBlog130.2025.6.10.pdf>, truy cập ngày 23/6/2025.

chưa đủ để khiến Trung Quốc điều chỉnh hành vi của họ tại Biển Đông. Điều đáng nói là Trung Quốc còn chủ động thích ứng và tìm cách đối phó thông qua bộ máy và chiến dịch thông tin của mình nhằm thách thức lại Sáng kiến minh bạch, như phân tích chi tiết dưới đây.

3. Phản ứng và chiến dịch thông tin của Trung Quốc

Từ lâu, Trung Quốc cũng đã coi thông tin và dư luận là một mặt trận quan trọng, đồng thời sử dụng nhiều chiến thuật khác nhau để kiểm soát và định hình các diễn ngôn. Sau khi Philippines gia tăng áp dụng cách tiếp cận minh bạch hóa ở Biển Đông, Trung Quốc cũng tăng cường các động thái và chiến dịch đối phó. Trong khi mục tiêu quan trọng của chiến lược minh bạch của Philippines là nhằm dành được sự ủng hộ trong nước và quốc tế, thì mục tiêu của Trung Quốc là nhằm làm giảm thiểu sự ủng hộ này và chiếm lại thế chủ động trên mặt trận thông tin³⁷.

Cũng từ năm 2023, Trung Quốc đã thích ứng và đáp trả bằng việc liên tục công bố các thông tin về hoạt động “ngoại giao cửa sau” giữa Trung Quốc và Philippines. Tháng 8/2023, Trung Quốc tuyên bố rằng Philippines đã từng hứa với Trung Quốc sẽ di dời tàu *BRP Sierra Madre* mắc cạn ra khỏi bãi Cỏ Mây. Tiếp đó, vào tháng 4 và 5/2024, Đại sứ quán Trung Quốc tại Philippines liên tiếp đưa thông tin Trung Quốc và Philippines đã đạt được “đàn xếp đặc biệt tạm thời” để tránh xung đột ở Biển Đông dưới thời chính quyền Tổng thống Rodrigo Duterte, theo đó, Trung Quốc sẽ cho phép Philippines tiếp tế cho tàu *BRPSierra Madre*, miễn là phía Philippines không tiến hành sửa chữa hoặc gia cố con tàu đó³⁸. Ngoài ra, Trung Quốc tuyên bố sẽ công bố bản ghi âm cuộc điện thoại giữa một nhà ngoại giao Trung Quốc và một sĩ quan cấp cao trong quân đội Philippines, trong đó hai bên được cho là đã đồng ý với một “mô hình mới” trong việc tiếp tế cho tàu *BRPSierra Madre*³⁹. Cùng với đó, quan chức Trung Quốc lại đưa ra lời chỉ trích và kêu gọi Philippines phải “tôn trọng các cam kết và đồng thuận đã đạt được”⁴⁰. Cho dù tồn tại hay không các cam kết và thỏa thuận như vậy

³⁷ Susannah Patton, “Unpacking China’s propaganda narratives against the Philippines”, *The Interpreter*, ngày 6/6/2024, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/unpacking-china-s-propaganda-narratives-against-philippines>, truy cập ngày 17/7/2025.

³⁸ Yukio Tajima và Ramon Royandoyan, “China claims South China Sea deal with Philippines’ Duterte”, *Nikkei*, ngày 19/4/2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/South-China-Sea/China-claims-South-China-Sea-deal-with-Philippines-Duterte>, truy cập ngày 17/7/2024.

³⁹ Peter Martin và Manolo Serapio Jr, “China Threatens to Release Audio of Secret Deal With Philippines”, *Bloomberg*, ngày 7/5/2024, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-05-07/china-threatens-to-release-audio-of-secret-deal-with-philippines>, truy cập ngày 17/7/2024.

⁴⁰ Neil Jerome Morales, Karen Lema và Liz Lee, “China says relations with Philippines at ‘crossroads’ amid maritime incidents”, *Reuters*, ngày 25/3/2024, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/philippines-defence-minister-dares-china-put-maritime-sovereignty-claim-2024-03-25/>, truy cập ngày 17/7/2024.

giữa hai bên, thì như các quan chức Philipines đã thừa nhận, chỉ cần những thông tin này xuất hiện đã đủ để gây ra sự “bối rối và bất ngờ” cho Manila, tạo ra những ý kiến trái chiều, chia rẽ trong nội bộ và làm suy yếu sự đồng thuận trong nước⁴¹.

Ngoài ra, Trung Quốc cũng sử dụng chiến thuật công khai hình ảnh và video của các vụ việc va chạm, thậm chí trong một số trường hợp đã giành được thế chủ động hơn so với Philipines. Theo thông tin và phân tích của Dự án SeaLight, trong hai sự kiện riêng biệt vào ngày 19 và 31/8/2024, khi xảy ra va chạm giữa tàu Trung Quốc và tàu Philipines trong và xung quanh khu vực bãi Sa Bin, chỉ trong vòng khoảng 4 giờ sau mỗi sự việc, thông tin về các vụ việc từ Trung Quốc đã được lan truyền rộng rãi. Truyền thông và mạng xã hội Trung Quốc đã đồng loạt cáo buộc tàu tuần duyên của Philipines cố tình đâm vào tàu hải cảnh Trung Quốc. Theo Raymond Powell, Trung Quốc đang triển khai một hệ thống tuyên truyền ngày càng tinh vi và được tổ chức bài bản hơn, có sự chuẩn bị trước, nhiều tàu Trung Quốc bố trí sẵn để ghi hình với video từ nhiều góc quay và được phát tán trên mạng xã hội Trung Quốc gần như theo thời gian thực. Trong cả hai vụ việc vào ngày 19 và 31/8, Trung Quốc đều là nước đầu tiên công bố thông tin, cho thấy nỗ lực giành thế chủ động trong cuộc chiến dư luận của Trung Quốc⁴². Đây rõ ràng là một thách thức trực tiếp đối với Sáng kiến minh bạch của Philipines⁴³. Raymond Powell cho rằng rất đáng quan ngại khi Trung Quốc một mặt coi việc đâm va và các hoạt động vùng xám của mình ở Biển Đông là bình thường, mặt khác lại gia tăng các hành động cưỡng ép và còn được hỗ trợ bởi một chiến dịch truyền thông phối hợp, thông qua cả báo chí chính thống và nền tảng mạng xã hội nhằm nhanh chóng định hình dư luận bằng việc truyền bá quan điểm, góc nhìn và diễn ngôn của Trung Quốc⁴⁴.

Một chiến thuật khác trong các chiến dịch thông tin - tuyên truyền của Trung Quốc là việc đưa ra các thông tin mà Philipines gọi là “thông tin sai lệch” (disinformation). Tháng 4/2025 truyền thông nhà nước Trung Quốc và Thời báo Hoàn cầu đã công khai rộng rãi những hình ảnh lực lượng hải cảnh Trung Quốc căng cờ trên đá Hoàì Ân (Sandy Cay) và đưa tin rằng lực lượng hải cảnh của Trung Quốc “thực hiện việc kiểm

⁴¹ Susannah Patton, “Unpacking China’s propaganda narratives against the Philippines”, t.lđđ.

⁴² Marvin Hamor Bernardo và Jason Wang, “China’s Disinformation is Testing the Philippines’ Transparency Initiative”, *Sealight*, ngày 13/9/2024, <https://www.sealight.live/posts/philippine-coast-guard-should-limit-dark-operations>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁴³ Marvin Hamor Bernardo và Jason Wang, “China’s Disinformation is Testing the Philippines’ Transparency Initiative”, t.lđđ.

⁴⁴ Marvin Hamor Bernardo và Jason Wang, “China’s Disinformation is Testing the Philippines’ Transparency Initiative”, t.lđđ.

tra thực địa tại rạn san hô và ghi hình nhằm thu thập bằng chứng về các hoạt động phi pháp của Philippines” và đã thiết lập “kiểm soát” đối với đá Hoài Ân⁴⁵. Mặc dù đây là “lần đổ bộ chính thức đầu tiên của một lực lượng nhà nước Trung Quốc” và tuyên bố chủ quyền trực tiếp nhất tại khu vực⁴⁶, song không phải là Trung Quốc đã thiết lập, chiếm giữ cũng như giành quyền kiểm soát tại đây như truyền thông Trung Quốc đưa tin⁴⁷. Theo nhận định từ phía chính quyền Philippines, các tuyên bố và thông tin do Trung Quốc đưa ra liên quan đến đá Hoài Ân được lồng ghép trong một chiến dịch thông tin sai lệch có hệ thống nhằm định hình lại cách hiểu của cộng đồng quốc tế về tranh chấp ở Biển Đông⁴⁸. Hội đồng Hàng hải Quốc gia Philippines đã gọi vụ việc này là một minh chứng tiêu biểu cho chiến thuật thao túng thông tin mà Bắc Kinh đang sử dụng⁴⁹.

4. Hàm ý về chiến lược “nêu tên và bêu xấu” và chiến tranh thông tin ở khu vực Biển Đông

Việc chọn lựa công cụ “nêu tên và bêu xấu” thông qua chiến lược minh bạch hóa và trường hợp về cuộc chiến thông tin giữa Philippines và Trung Quốc hiện nay cho thấy tranh chấp Biển Đông không còn là tranh chấp quân sự, ngoại giao hay pháp lý, mà đã mở rộng sang một cuộc chiến thông tin nơi các bên sử dụng hình ảnh, dữ liệu và diễn ngôn để định hình nhận thức, tạo áp lực dư luận cũng như củng cố tính chính danh cho các yêu sách trên biển hoặc phá vỡ thế cô lập ngoại giao. Đặc biệt là đối với những nước nhỏ trong tranh chấp, để ứng phó với sức ép ngày càng gia tăng từ sức mạnh kinh tế và quân sự của Trung Quốc, các nước này không có nhiều lựa chọn ngoài việc tận dụng tối đa tất cả các công cụ sẵn có bao gồm cả truyền thông và tuyên truyền.

Tuy nhiên, công cụ “nêu tên và bêu xấu” và chiến thuật minh bạch hóa tự nó không thể mang lại hiệu quả nếu không nằm trong một chiến lược tổng thể với mục tiêu rõ ràng. Trong trường hợp của Philippines, Sáng kiến minh bạch không nên được coi là

⁴⁵ 央视新, “独家图像! 中国海警登铁线礁展开五星红旗宣示主权”, ngày 25/4/2025, <https://news.qq.com/rain/a/20250425A05M8Q00>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁴⁶ Dự án Đại sử ký Biển Đông, “Sandy Cay: một điểm nóng mới ở Biển Đông và mối liên quan với Việt Nam”, ngày 29/4/2025, <https://dskbd.org/2025/04/29/sandy-cay-mot-diem-nong-moi-o-bien-dong-va-moi-lien-quan-voi-viet-nam/>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁴⁷ Faith Argosino, “Philippine maritime ops at disputed cay proves China’s claim is ‘not factual’: PH Coast Guard”, *Asia News*, ngày 28/4/2025, <https://asianews.network/philippine-maritime-ops-at-disputed-cay-proves-chinas-claim-is-not-factual-ph-coast-guard/>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁴⁸ Andrea Umbrello, “Philippines-China Maritime Dispute Intensifies with Disinformation and Rising Tensions”, *Misbar*, ngày 10/5/2025, <https://www.misbar.com/en/editorial/2025/05/10/philippines-china-maritime-dispute-intensifies-disinformation-and-rising-tensions>, truy cập ngày 17/7/2025.

⁴⁹ Andrea Umbrello, “Philippines-China Maritime Dispute Intensifies with Disinformation and Rising Tensions”, t.lđđ.

chiến lược chủ đạo, mà cần được định vị như một công cụ hỗ trợ hoặc là bước mở đầu cho một chiến lược lớn và dài hạn hơn⁵⁰.

Ngoài ra, để có thể đạt được hiệu quả mong muốn, cần có sự điều chỉnh nội dung, mức độ và tần suất công khai tùy thuộc vào chiến lược quản lý xung đột, chính sách ngoại giao, sự tính toán lợi ích và mức độ nghiêm trọng. Các hoạt động minh bạch hóa một khi bị lạm dụng, không đi kèm các phản ứng cụ thể có thể dẫn đến sự hoài nghi hoặc kích động chủ nghĩa dân tộc trong nước. Bên cạnh đó, sự lệ thuộc quá mức vào công cụ minh bạch hóa có thể vô tình cản trở các kênh đối thoại không chính thức (backchannel diplomacy), vốn thường cần mức độ bảo mật nhất định để xây dựng lòng tin và tạo không gian linh hoạt cho các giải pháp ngoại giao⁵¹.

Một khía cạnh quan trọng khác liên quan đến chiến dịch thông tin của Trung Quốc là việc nước này đã tiến hành một loạt biện pháp, bao gồm lan truyền hình ảnh, kiểm soát diễn ngôn, thao túng thông tin và định hình nhận thức, nhằm làm suy yếu hiệu quả của Sáng kiến minh bạch. Tuy nhiên, đáng chú ý, những biện pháp này về cơ bản là một mô hình trong chiến dịch thông tin mà Trung Quốc có khả năng áp dụng để đối phó không chỉ với Philippines, mà còn với các quốc gia có tranh chấp khác. Hơn thế nữa, các chiến dịch tuyên truyền, thông tin sai lệch, thao túng thông tin (information manipulation) và cuộc chiến định hình dư luận (narrative warfare) sẽ ngày càng được thiết kế một cách tinh vi và phức tạp với sự tham gia của nhiều tổ chức, nhiều kênh với nhiều hình thức và công cụ khác nhau. Do đó, đối với các nước nhỏ, cần phải nâng cao năng lực giám sát không gian thông tin số và phát triển mạng lưới báo chí, học giả, tổ chức nghiên cứu (think tank) có khả năng phản biện nhanh và đáng tin cậy. Bên cạnh đó, cuộc chiến tạo dựng và kiểm soát diễn ngôn hiện nay cũng đòi hỏi các nước phải chủ động tạo dựng những diễn ngôn nhất quán trong nước cũng như bên ngoài.

Kết luận

Trong hai năm trở lại đây, Philippines đã đẩy mạnh triển khai “một chiến dịch thông tin chủ động”, “có độ tập trung cao” và được tổ chức “có hệ thống” nhằm thu thập và công khai các hành vi cưỡng ép của Trung Quốc trước công chúng trong nước và cộng đồng quốc tế. Sáng kiến minh bạch nói riêng và chiến lược “nêu tên và bêu

⁵⁰ ISEAS, “Webinar on “The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea: Quo Vadis?”, ngày 15/2/2024, <https://www.iseas.edu.sg/media/event-highlights/webinar-on-the-philippines-transparency-initiative-in-the-south-china-sea-quo-vadis/>, truy cập ngày 23/6/2025; Philip Alegre, “Manila’s transparency initiative: A Strategy for deterrence”, tldd; Vincent Kyle Parada, “The Philippines Should Take Note: ‘Assertive Transparency’ Is Not a Strategy”, *The Diplomat*, ngày 19/9/2024, <https://thediplomat.com/2024/09/the-philippines-should-take-note-assertive-transparency-is-not-a-strategy/>, truy cập ngày 23/6/2025.

⁵¹ Philip Alegre, “Manila’s transparency initiative: A Strategy for deterrence”, tldd.

xấu” nói chung không chỉ giúp Philippines giành được sự ủng hộ ngoại giao mạnh mẽ, mà còn góp phần mang lại những cam kết cụ thể về hỗ trợ nâng cao năng lực quốc phòng cho Philippines từ Mỹ và các nước đồng minh. Tuy nhiên, hiệu quả trong việc làm giảm bớt các hành động cưỡng ép của Trung Quốc đối với Philippines vẫn còn hạn chế. Trung Quốc không những không giảm bớt các hành vi cưỡng ép, mà còn nhanh chóng triển khai các chiến dịch thông tin nhằm giảm thiểu sự ủng hộ dành cho Philippines và chiếm lại thế chủ động trên mặt trận thông tin. Đây là thách thức lớn đối với Sáng kiến minh bạch nói riêng và chiến lược “nêu tên và bêu xấu” nói chung. Cuộc chiến thông tin giữa Philippines và Trung Quốc hiện nay cho thấy tranh chấp trên Biển Đông đã mở rộng sang một mặt trận thông tin, truyền thông - nơi các bên sử dụng đa dạng các công cụ để định hình nhận thức, gây áp lực dư luận và củng cố tính chính danh cho các yêu sách trên biển. Hiệu quả của chiến lược minh bạch hóa sẽ phụ thuộc nhiều vào việc xây dựng một chiến lược tổng thể với mục tiêu rõ ràng, sự chủ động trong việc tạo dựng những diễn ngôn nhất quán trong nước và bên ngoài, cũng như năng lực phản ứng và làm chủ không gian truyền thông trong môi trường cạnh tranh ngày càng quyết liệt.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Dự án Đại sứ ký Biển Đông. “Sandy Cay: một điểm nóng mới ở Biển Đông và mối liên quan với Việt Nam”. *Dự án Đại sứ ký Biển Đông*, ngày 29/4/2025, <https://dskbd.org/2025/04/29/sandy-cay-mot-diem-nong-moi-o-bien-dong-va-moi-lien-quan-voi-viet-nam/>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Andrea Umbrello. “Philippines-China Maritime Dispute Intensifies with Disinformation and Rising Tensions”. *Misbar*, ngày 10/5/2025, <https://www.misbar.com/en/editorial/2025/05/10/philippines-china-maritime-dispute-intensifies-disinformation-and-rising-tensions>, truy cập ngày 17/7/2025.
- AP. “Philippines condemns Chinese coast guard's use of water cannon on research vessel”. *The Times of India*, ngày 22/5/2025, <https://timesofindia.indiatimes.com/world/rest-of-world/philippines-condemns-chinese-coast-guards-use-of-water-cannon-on-research-vessel/articleshow/121340574.cms>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Derek Grossman. “The Philippines' and Vietnam's South China Sea Strategies Have Failed”. *RAND*, ngày 15/7/2024, <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/07/philippines-and-vietnams-south-china-sea-strategies.html>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Edcel J. A. Ibarra và Aries A. Arugay. “Something Old, Something New: The Philippines' Transparency Initiative in the South China Sea”. *Fulcrum*, ngày 6/5/2024, <https://fulcrum.sg/something-old-something-new-the-philippines-transparency-initiative-in-the-south-china-sea/>, truy cập ngày 17/7/2024.
- Faith Argosino. “Philippine maritime ops at disputed cay proves China's claim is ‘not factual’: PH Coast Guard”. *Asia News*, ngày 28/4/2025, <https://asianews.network/philippine-maritime-ops-at-disputed-cay-proves-chinas-claim-is-not-factual-ph-coast-guard/>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Florence P. Gamboa. “Truth in troubled waters: The Philippines' transparency initiative and ASEAN's dilemma”. *Pacforum*, ngày 11/6/2025, <https://pacforum.org/wp-content/uploads/2025/06/YLBlog131.2025.6.11.pdf>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Huynh Tam Sang. “The Philippines' Transparency Over the South China Sea: Quo Vadis?”. *The Diplomat*, ngày 24/2/2024, <https://thediplomat.com/2024/02/the-philippines-transparency-over-the-south>, truy cập ngày 17/5/2025.

- ISEAS. “Webinar on “The Philippines’ Transparency Initiative in the South China Sea: Quo Vadis?”, ISEAS, ngày 15/2/2024, <https://www.iseas.edu.sg/media/event-highlights/webinar-on-the-philippines-transparency-initiative-in-the-south-china-sea-quo-vadis/>, truy cập ngày 23/6/2025.
- Jay Tristan Tarriela. “Why the Philippines Is Exposing China’s Aggressive Actions in the South China Sea”. *The Diplomat*, ngày 19/4/2023, <https://thediplomat.com/2023/04/why-the-philippines-is-exposing-chinas-aggressive-actions-in-the-south-china-sea/>, truy cập ngày 17/4/2025.
- Joyce Ann L. Rocamora. “G7 leaders oppose China’s ‘dangerous use of coast guard’ in SCS”. *Philippines News Agency*, ngày 15/6/2024, <https://www.pna.gov.ph/articles/1227003>, truy cập ngày 17/4/2025.
- Kurtis H. Simpson, Raphael Racicot, Jacob Benjamin. “Below-the-Threshold Deterrence, Philippine Style”. *War on the rocks*, ngày 6/3/2025, https://warontherocks.com/2025/03/below-the-threshold-deterrence-philippine-style-2/?utm_source=chatgpt.com, truy cập ngày 17/7/2025.
- Marvin Hamor Bernardo và Jason Wang. “China’s Disinformation is Testing the Philippines’ Transparency Initiative”. *Sealight*, ngày 13/9/2024, <https://www.sealight.live/posts/philippine-coast-guard-should-limit-dark-operations>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Neil Jerome Morales, Karen Lema và Liz Lee. “China says relations with Philippines at ‘crossroads’ amid maritime incidents”. *Reuters*, ngày 25/3/2024, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/philippines-defence-minister-dares-china-put-maritime-sovereignty-claim-2024-03-25/>, truy cập ngày 17/7/2024.
- Peter Martin và Manolo Serapio Jr. “China Threatens to Release Audio of Secret Deal With Philippines”. *Bloomberg*, ngày 7/5/2024, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-05-07/china-threatens-to-release-audio-of-secret-deal-with-philippines>, truy cập ngày 17/7/2024 .
- Philip Alegre. “Manila’s transparency initiative: A Strategy for deterrence”. *Pacforum*, ngày 10/6/2025, <https://pacforum.org/wp-content/uploads/2025/06/YLBlog130.2025.6.10.pdf>, truy cập ngày 23/6/2025.
- Ray Powell, Benjamin Goirigolzarri. “Assertive Transparency: The Philippines’ Counter Gray Zone Innovation”. *Sealight*, ngày 8/10/2023, <https://www.sealight.live/posts/assertive-transparency-the-philippines-counter-gray-zone-innovation>, truy cập ngày 17/4/2024.
- Ray Powell. “Transparency has not “failed” the Philippines”. *Sealight*, ngày 15/7/2024, <https://www.sealight.live/posts/no-transparency-has-not-failed-the-philippines>, truy cập ngày 17/4/2025.
- Raymond Powell và Benjamin Goirigolzarri, 2023a, Game changer: The Philippines’ assertive transparency campaign, Stratbase ADRI, <https://adrinstitute.org/wp-content/uploads/2024/01/stratbase-adr-institute-2023-special-study-game-changer-the-philippines-assertive-transparency-campaign-against-china-how-the-philippines-rewrote-the-counter-gray-zone-playbook.pdf>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Rebecca Ratcliffe. “Chinese ship accused of using ‘military-grade laser’ against Philippine vessel”. *The Guardian*, ngày 13/2/2023, <https://www.theguardian.com/world/2023/feb/13/chinese-ship-military-grade-laser-philippine-vessel>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Sebastian Strangio. “76% of Filipinos View China as Country’s ‘Greatest Threat’: Survey”. *The Diplomat*, ngày 7/6/2024, <https://thediplomat.com/2024/06/76-of-filipinos-view-china-as-countrys-greatest-threat-survey/>, truy cập ngày 17/4/2025.
- Susannah Patton. “Unpacking China’s propaganda narratives against the Philippines”. *Interpreter*, ngày 6/6/2024, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/unpacking-china-s-propaganda-narratives-against-philippines>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Vincent Kyle Parada. “The Philippines Should Take Note: ‘Assertive Transparency’ Is Not a Strategy”. *The Diplomat*, ngày 19/9/2024, <https://thediplomat.com/2024/09/the-philippines-should-take-note-assertive-transparency-is-not-a-strategy/>, truy cập ngày 23/6/2025.
- Wendy He Qingli và Haridas Ramasamy. “Naming and Shaming China: America’s Strategy of Rhetorical Coercion in the South China Sea”. *Contemporary Southeast Asia*, 42(3) (2020), 317-345.
- 央视新, 独家图像! 中国海警登铁线礁展开五星红旗宣示主权, ngày 25/4/2025, <https://news.qq.com/rain/a/20250425A05M8Q00>, truy cập ngày 17/7/2025.
- Yuan Zhoua, Ghashia Kiyanib, và Charles Crabtree. “New evidence that naming and shaming influences state human rights practices”. *Journal of Human Rights*, 22(4) (2023), 451-468.
- Yukio Tajima và Ramon Royandoyan. “China claims South China Sea deal with Philippines’ Duterte”. *Nikkei*, ngày 19/4/2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/South-China-Sea/China-claims-South-China-Sea-deal-with-Philippines-Duterte>, truy cập ngày 17/7/2024 .